

N:o 55.

Ank. till Riksd. kansli den 21 april 1893, kl. 4 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner angående ändring af § 12 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Till lagutskottet hafva från Andra Kammaren hänvisats två inom nämnda kammare väckta motioner, angående ändring af § 12 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862. Dessa motioner, hvilka begge äsyfta en ytterligare begränsning, än den redan nu befintliga, af den kommunala rösträtten i hufvudstaden, hafva afgifvits, den ena, n:o 105, af herr *O. Olsson* och den andra, n:o 199, af herr *J. A. Fjällbäck*.

Det lagrum, hvori ändring sålunda blifvit föreslagen, eller första stycket af § 12 i ofvannämnda förordning har för närvarande följande lydelse:

»Vid valet, som förrättas med slutna sedlar och för öfrigt i tillämpliga delar efter den ordning, som för val af riksdagsfullmäktige för staden är eller varder antagen, eger en hvar till deltagande deruti berättigad medlem af kommunen en röst för bevillning efter art. II bevillningsstadgan till och med en krona samt vidare en röst för hvarje der-

utöfver påförd hel kronas bevillning efter nämnda artikel; men ej må för någon beräknas flera röster, än som svara mot en femtiondedel af valkretsens hela röstetal efter röstlängden, och i intet fall högre antal röster, än det som motsvarar bevillningen för tiotusen kronors inkomst af kapital och arbete.»

Herr *Olsson* föreslår nu, att Riksdagen ville för sin del besluta, att ifrågavarande lagrum måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Vid valet, som förrättas med slutna sedlar och för öfrigt i tillämpliga delar efter den ordning, som för val af riksdagsfullmäktige för städer är eller varder antagen, eger en hvar till deltagande deruti berättigad medlem af kommunen en röst för bevillning efter art. II bevillningsstadgan till och med en krona samt vidare en röst för hvarje derutöfver påförd hel kronas bevillning efter nämnda artikel; men ej må för någon beräknas flera röster, än som svara mot en hundradel af valkretsens hela röstetal efter röstlängden, och i intet fall högre antal röster, än det, som motsvarar bevillningen för fyra tusen kronors inkomst af kapital eller arbete.»

Till stöd för denna framställning åberopar herr *Olsson* hufvudsakligen hvad af honom vid 1891 års riksdag blifvit i ämnet anfördt, hvarjemte vid motionen fogats en med ledning af berättelsen angående Stockholms kommunalförvaltning för år 1890 upprättad statistisk utredning öfver röstberättigade i hufvudstaden och deras röster vid stadsfullmäktigeval, till hvilken utredning utskottet härmed hänvisar.

Herr *Fjällbäck* hemställer, att Riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring af ifrågavarande §, att rösträtt vid kommunala val i hufvudstaden må tillkomma hvarje röstegande med en röst för bevillning till och med en krona, två röster för bevillning till och med fyra kronor, tre röster för bevillning till och med nio kronor, fyra röster för bevillning till och med sexton kronor, och så vidare efter samma beräkningsgrund, så att den bevillning, som medför ökadt röstetal, för hvarje gång höjes med två kronor.

Med framhållande af orättvisan i nu gällande röstgrund anför sistnämnde motionär huru ojemnheten i rösträttens fördelning ännu mera skärptes derigenom, att den vida öfvervägande delen af de röstegande, som innehade de lägsta röstetalen, alldeles afhölle sig från allt deltagande i de kommunala val, på hvilkas utgång de visste sig icke kunna

utöfva något nämnvärdt inflytande. Detta framginge med all önskvärd tydlighet af efterföljande tabell:

Af de röstande egde vid stadsfullmäktigsval röster	I dessa val deltogo i %	Procent af alla politiskt röstberättigade inom klassen, som deltog i riksdagsmannaval.
1	0,97	56,64
2	5,88	47,77
3	11,36	69,90
4	11,11	59,47
5	14,87	72,80
6	3,80	64,87
7	8,48	66,67
8	13,88	59,39
9	20,57	67,35
10	15,48	67,04
11— 20	17,61	57,83
21— 30	21,67	59,84
31— 40	26,89	61,68
41— 50	29,42	65,73
51— 60	31,84	67,14
61— 70	37,09	64,63
71— 80	36,55	75,99
81— 90	40,33	70,68
91—100	43,85	66,99.

Af dessa uppgifter, som afsåge valen till stadsfullmäktige och riksdagsmän i hufvudstaden under år 1890, framginge alldeles oförtydbart, å ena sidan, att deltagandet i de politiska valen i det närmaste varit lika lifligt inom hvar och en af de angifna röstklasserna, vare sig högre eller lägre, men å den andra, att deltagandet i de kommunala valen befunne sig i ett nära nog oafbrutet stigande, allt efter som man fortginge från lägre till högre röstklasser. Synnerligen slående vore i detta afseende motsatsen mellan dem, som inom kommunen egde blott *en* röst, af hvilka i val af riksdagsmän deltagit 56,64 procent, men i val af stadsfullmäktige icke flere än 0,97 procent, och den som inom kommunen egde *ett hundra* röster, af hvilka i val af riksdagsmän deltagit 66,99 procent, men i val af stadsfullmäktige icke mindre än 43,85 procent. Inom den högsta

röstklassen var deltagandet i riksdagsmannaval icke fullt en *femtedel* lifligare än inom den lägsta, medan deremot deltagandet i stadsfullmäktigeval var mer än *fyratiofem* gånger lifligare inom den förra än inom den senare. Ett ungefärligt öfverslag visade, att om de röstande fördelades i tvenne grupper, af hvilka den ene omfattade de lägst beskattade och den andra de högst beskattade, fölle jemvigtpunkten dem emellan vid kommunala val något under 80 röster, men vid politiska val bland dem, som inom kommunen egde mellan 11—20 röster.

Det enklaste sättet att afhjelpa dessa missförhållanden syntes motionären fortfarande vara det, som vid senaste lagtima riksdag af motionären föreslagits i fråga om rösträtt vid kyrkostämma i hufvudstaden. Ehuru alldeles samma missförhållanden vore rådande äfven i andra städer, för att icke tala om landsbygden med dess fyrkvälde, ville motionären dock för närvarande inskränka sig till att föreslå ändring i röstgrunden allenast för hufvudstaden, och upptoge dervid fullständigt sitt nyssnämnda förslag. Enligt detta skulle en röstskala upprättas, som med största möjliga noggrannhet hölle medelvägen emellan den lika rösträtten efter hufvudtal och den rösträtt, som för närvarande inom kommunen tillkomme hvarje röstande efter hans bevillning. Med behörigt utjemnande af bråktal skulle således röstetalet ställa sig ungefär lika med qvadratrotten af bevillningssumman, eller med det tal som, multiplicerad med sig sjelft, angåfve storleken af hans bevillning.

Då i hufvudstaden ingen enda kommunalt röstberättigad, vare sig enskild person eller bolag, vore uppförd till bevillning utöfver 9,801 kronor, för hvilken summa enligt en af motionären på grundvalen af nyss nämnda antagande uppgjord, i motionen återgifven röstskala, ett röstetal af 100 röster skulle inträda, och då följaktligen hvarje röstegande med flera röster än två finge vidkännas en större eller mindre nedsättning i sitt röstetal, hade motionären icke trott sig behöfva föreslå något röstmaximum. Antalet af de röstegande, hvilka enligt § 12 af kongl. förordningen den 23 maj 1862 för närvarande finge vidkännas nedsättning af sitt röstetal, uppginge till ungefär en sextondedel af samtliga effektivt röstberättigade, och en begränsning i röstetal för dem, svarande mot den nuvarande begränsningen vid 100 röster, skulle åt en hvar af dem gifva 10 röster, medan de utan en dylik begränsning skulle erhålla 11 eller flera röster allt efter storleken af deras bevillning. Den skilnad i deras röstetal, som härigenom skulle uppkomma, hade icke kunnat med tillräcklig noggrannhet beräknas, men den blefve i alla fall icke så stor, att

den i nämnvärd grad kunde inverka på röstsumman för hela kommunen. En sannolikhetsberäkning, för hvilken motionären icke utan alltför stor vidlyftighet skulle kunna redogöra, men som emellertid syntes lemna ett ganska noggrant resultat, gäfvade vid handen, att vid en fördelning af de röstegående efter lägre eller högre beskattning enligt denna röstskala jemvigtpunkten skulle falla mellan 30—35 röster.

Utskottet har icke funnit sig böra förorda bifall till någon af de föreliggande framställningarne. I motsats till motionärerne håller utskottet nemligen före, att den begränsning i rösträtten, som för närvarande gäller för stad, i tillräcklig grad lemna de garantier, som med desamma åsyftats, och att en ytterligare begränsning följaktligen icke torde vara af verkligt behof påkallad eller lämplig.

Utskottet, som derjemte finner annan röstgrund än den för rikets öfriga städer gällande icke böra för en viss stadskommun införas, hemställer alltså:

- 1:o) att herr *Olof Olssons* motion icke må af Riksdagen bifallas, samt
- 2:o) att icke heller den af herr *Fjällbäck* väckta motion må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 17 april 1893.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.

Reservation

af herrar *Lilienberg, Erickson, F. Andersson, P. G. Petersson* och *C. G. Andersson* beträffande vissa delar af motiveringen.

Herrar *Wester* och *Bruzelius* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
